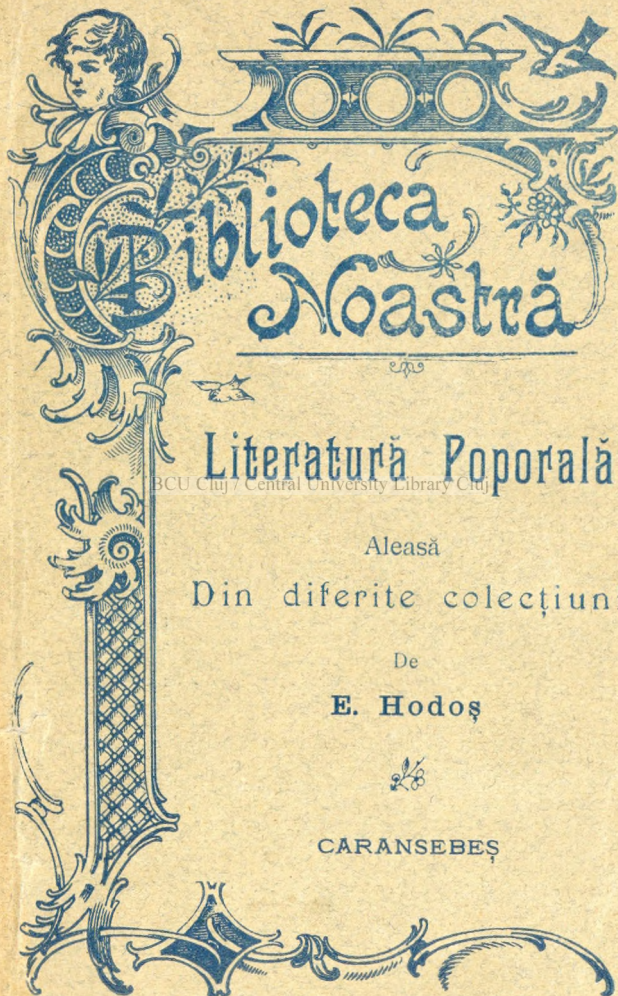

L. 3219/Cat. 22 (L. 4. E.)

Nr 42.

Biblioteca Noastră

Literatură Poporală

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Aleasă

Din diferite colecțiuni

De

E. Hodoș

CARANSEBES

28 fil. (35 bani).

Un nr. 28 fl. — 14 cr. — În România 35 bani.

„Biblioteca Noastră“

Apare în Caransebeș

Director: **E. Hodoș**

- Nr. 1. S. S. Secula, Realități și Visări.
2. Iosif Bălan, Iancu de Hunyad.
3—4. G. Coșbuș, Versuri și Proză.
5. Gr. M. Alexandrescu, Fabule alese.
6. N. Macovișteanu, Dela Sat, piesă teatrală p. popo
7. Zotti Hodoș, Întocmai! comedie franceză.
8—9. O. G. Lecca, Istoria Țiganilor
10. E. Hodoș, Convorbiri pedagogice.
11—12. E. Hodoș, Cântece Bănățene.
13. E. Hodoș, Cântece Cătănești, cu portr. lui T. Dod
14. G. Crăciunescu, Copii de găsit, snoave.
15—17. Ios. Bălan, Numiri de localități.
18—22. Zotti Hodoș, Poftă bună! Carte de bucate I.
23—26. P. Drăgălina, Din Ist. Banatului Severin
27—28. Calendarul „B. N.“ pe 1900.
29. Alecsandri, Balade Poporale.
30. N. Baias, Comoara. Capra. Piese teatr. p. cop
31. Slavici-Vlahuță, Două Novele.
32—33. Z. Hodoș, Poftă bună! Carte de bucate II.
34—37. P. Drăgălina, Din Istoria Banatului Severin II.
38—39. V. Alecsandri, Legende și alte scrieri
40. M. Eminescu, Câteva Poezii.
41. Odobescu etc., Patru Povestiri.
42. E. Hodoș, Literatură populară aleasă.

Nrele viitoare: Din Istoria Banatului Severin
P. Drăgălina:

P. III. Răsboaiele între Austria și Turcia pentru eliberarea Severinului.

P. IV. Înființarea regimentului valaho-illiric, mai târziu romano-banatic nr. 13. (1767—1872).

Un nr. 28 fl. (14 cr.) — În România 35 bani

L. 3219/Cut. 22 (L. F. 03)

Literatură Poporală

Aleasă

Din diferite colecțiuni

BCU Cluj Central University Library Cluj

P.
De
E. Hodoș

CĂRĂNSEBEȘ

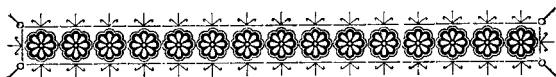
„Biblioteca Noastră“

Director E. HODOȘ

EDITURA „BIBL. NOASTRE“

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ ÎN CARANSEBEȘ

1901

1. M I R Z A

— Baladă pop. —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bate vântu, earba-mi culcă,
Și ca frunza mi se uscă,
Din ce-o culcă, earba 'nfloare,
Mirza șede la 'nchisoare,
Cu fier rece la picioare,
Cu cătuși la mânișoare :
Câte fere ruginite
Toate pe Mirza 'nvârjite*),
Câte lăcate stricate
Toate pe Mirz' aninate !

*) Îndesate, încărcate, vârate.

Şezu astăzi, şezu mâne,
Şezu şapte ani de zile,
Şapte ani şi jumătate
Şezu pe bună dreptate.
Eară biata maică-sa
La temniţă că-mi venea
Şi din grai așa grăea ;
— „Spune-mi, Mirzo, puiule,
De ieşti viu
Să te ştiu,
De ieşti mort
Jalea să-ţi port !“
Ear Mirza când auzea,
Foc la inimă-i cădea
Şi din temniţă zicea :
— „Maică, măicuţa mea,
Mai bine să fiu murit,
Când am fost copil mai mic,
Nu-s cu vii
Să mă ştii,
Nici cu morţi
Jalea să-mi porţi ;
Şapte ani şi jumătate
De când şed pe dreptate,
Barba-mi bate braţele
Şi părul calcâniile ;

Că tare mi s'a urât
Tot în temniță șezând
De rugina fierelor,
Orăcăitul broaștelor,
De șuerul șerpilor,
Pocnitul năpârcilor !
 Toate-ar fi,
 Cum ar mai fi :
Dar o procleră năpârcă
Nu știu cum mi s'a 'nvățat,
Că în barbă mi-a puiat ;
Și când puiul flămânzește,
Ea cu coada se izbește,
Sângele îmi sprojonește,
Puișorul și-l hrănește !"
Maică-sa când auzea,
Lacrimile o pornea
Friguri de moarte-o prindea,
Mirza din gură-i grăea :
— „Maică, măicuțița mea,
Cată tu și nu ședea,
Ci te du la domnii mari,
La cinstiții ghenerari,
Departe le 'ngenunchează,
De-aproape le cuvintează,

„Bună ziua, domnilor,
Cinstiți ghegenerarilor,
Dați drumul lui Mirz' al meu,
Să vă rabde Dumnezeu!“
Maică-sa că mi-ș pleca,
Domnilor că le spunea,
Și din gură le grăea :
— „Să trăiți voi, domnilor,
Cinstiți ghegenerarilor,
Să vă rabde Dumnezeu,
Sloboziți pe Mirz' al meu ;
Șapte ani și jumătate
Șede pe bună dreptate,
Barba-i bate brațele
Și părul calcâșile ;
Că tare i-s'a urât
Tot în temniță șezând
De rugina fierelor,
Orăcăitul broaștelor,
De șuerul șerpilor,
Pocnitul năpârcilor ;
 Și toate ar fi
 Cum ar mai fi :
Dar o proclătă năpârcă
Nu știu cum de s'a 'nvățat,
Și în barbă i-a puiat,

Și când puiul flămânzește
Ea cu coada mi-l pleznește,
Sângele îi sprojonește,
Puișorul și-l hrănește“.

Eară domnii asculta

Și din gură cuvânta :

— „Du-te, tu babo, acasă,

Și de Mirza mi te lasă,

Că astăzi ie Sâmbătă,

Și mâne-i Duminică

Astăzi îl încredințăm,

Și mâne îl cununăm,

Și nevastă noi i dăm,

Tăeată în patru muchi ;

Ear nănaș cine-i va fi ?

Sărac gâdea căpitan,

Că iel domnește de-un an !“

Maică-sa 'napoi mergea

Și lui Mirza îi spunea

Tot cântând

Și chiotind :

— „Mirzo ! Mirzo ! puiul meu,

Ean ascultă ce-ți spun ieu,

Dela domni ieu am sosit,

Și domnii aș' au grăit :

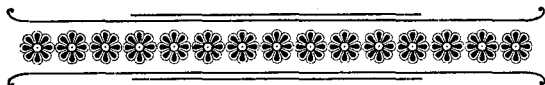
Du-te, tu babo, acasă,
Și de Mirza mi te lasă,
Că astăzi ie Sâmbătă
Și mâne-i Duminică,
Astăzi îl încredințăm,
Și mâne îl cununăm,
Și nevastă noi i dăm
Tăeată în patru muchi;
Ear nănaș cine Ț-a fi?
Sărac gâdea căpitan,
Că el domnește de-un an.“
Dar Mirza când auzea
Din gură așa-mi grăea.
— „Proastă iești, năroadă iești,
Că tu nu te nădăești:
Azi domnii m'or judeca,
Și mâne m'or spânzura!
Maică, măiculița mea,
Du-te-acasă, draga mea,
Întră 'n grajd nemăturat,
Scoate-mi pe murgu 'nșelat,
Înșelat și înfrânat,
Cum ie bun de 'ncălicat,
Să mă scoată din robie,
Cum l-am scos din sărăcie!“

Și maică-sa ce-mi lucra?
Poale lungi ea sufulca
Și acasă alerga,
Întra 'n grajd nemăturat,
Scotea pe murgu 'nșelat,
Cum ie bun de 'ncălicat.
Și la temniță-l ducea,
Și lui Mirza îi zicea:
— „Mirzo, Mirzo, puiul meu
Ț-am adus murguțul tău!“
— „Murgule! Murguțul meu,
Să-ți ajute Dumnezeu,
Scoate mă tu din robie,
Cum te-am scos din sărăcie!“
Ear murgu când auzea,
Tare bine-l cunoștea,
Cu copitele zvârlea
Și ușile le spârgea,
Mirza pe iele ieșea,
Și pe murgu 'ncălica,
Și în frâne îl strângea
Cu iel afară sărea;
Unde Mirza se ducea?
Colo sus la domnii mari,
La cinstiții ghegenerari,
Și în curte se băga,
Și din gură le grăea:

— „Domnilor, măriă voastră,
Ean închideți porțile,
Și puneți și un șilboc,
Ca să cerc de am noroc !“
Și puțin se preumbla,
Până murgu se 'ncinta ;
Atunci peste porți sărea !
„Bună ziua, domnilor,
Cinstiți ghegenerarilor,
Rămăneți cu Dumnezeu,
Că mă duc din satul meu ;
Rămăneți cu sănătate,
Că mă duc într'altă parte ;
Că ieu la mână v'am fost,
Vrednici de mine n'ați fost !“
Eară domnii răspundea :
— „Du-te, Mirzo, sănătos,
Ca un trandafir frumos,
Că tu la mână ni-ai fost,
Dar vrednici de tin' n'am fost !“
Bate vântul pulberea,
Trece Mirza Dunărea ;
N'a fost să se potopească,
La boieri ca Dumneavoastră.

Colecțiunea E. Hodoș.

2. DOINE

BCU Cluj / Cântece de dor / Library Cluj

— 1 —

Frunzuliță, earbă neagră,
Taica, maica tot mă'ntreabă,
Care muncă mi-i mai dragă ?
Munca cea de haiducie,
Pistoale de Veneție
Și cal bun de călărie.
Geaba beau, geaba mănânc,
Geaba mijlocul îmi strâng,
Dacă n'am arme să 'ncing,
Și cal bun să mi-l înching.

Voinicelul nearmat
Ie ca știuca pe uscat,
Voinicelul fără cal
Ie ca peștele pe mal,
Și ca mărul lângă drum
N'are pace nici decum,
Câți trec îl sburătuesc
Și de crengi îl sărăcesc,
Dar voinicul înarmat
Și pe-un smeu încălecat
Drăgălaș ie și frumos
Ca luceafăr luminos.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

-- 2 --

Sub poale de codru verde
O zare de foc se vede,
Și la zarea focului
Stau voinicii codrului!
Nu știu zece sau cinsprece,
Sau peste sută mai trece.
Știu că beau vinațe reci
Și că frig vr'o cinci berbeci.
Dar nu-i frig iei cum se frige,
Ci-i anină prin cârlige,
Și-i întoarce prin belciuge,
Să le fie carnea dulce.

Ear cum sta și ospeta,
Căpitanul șuera,
Iei ospetuț și-l lăsa
Și la luptă alerga ;
Lupta iei cât se lupta,
Potirașii alunga ;
Da 'n codru când se 'ntorcea
Nici un os nu mai găsea,
Că 'n urma voinicilor
Calcă ceata lupilor
De prin fundul codrilor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj *Col. Alecsandri.*

— 3 —

Foaie verde de sulcină,
Murăș, Murăș, apă lină,
De mi-ai fi tu vorbitoare
Precum iești de mergătoare,
Io cu drag te-aș întreba :
N'ai văzut pe bădița ?
— Poate că l-am și văzut,
Dară nu l-am cunoscut.
— Badea-i lezne d'al cunoaște,
Că-i înalt și subțirel,
Par' că-i tras printr'un inel ;

Pe de-asupra ochilor
Trasă-i peana corbilor ;
Pe din jos de ochişori
Rumeorii obrăjori
Sânt tocmai ca doi bujori ;
Pe din sus de buzişoare
Are negre mustăcioare,
Şi-i de-o palmă lat în frunte,
Şi nu prea grăieşte multe.

— 4 —

Strugurel bătut de peatră,
Rău ie, Doamne, fără tată ;
Strugurel bătut de brumă,
Rău ie, Doamne, fără mumă.
De-ai călca din peatră 'n peatră,
Din străin nu-i face tată ;
De-ai călca din urmă 'n urmă
Din străin nu-i face mumă.

— 5 —

Creşteţi flori cât gardurile,
Să vă bată vânturile,
Ca pe mine gândurile.
Şi secaţi din rădăcină,
Cum plâng io dela inimă.

Creșteți flori și nu 'nfloriți,
Că mie nu-mi trebuiți,
Că n'am frați să vă 'ngrădească
Nici surori, să vă plivească,
Nici nepoate,
Să vă poarte.

— 6 —

Câte poame sânt de vară,
Nice una nu-i amară
Ca maica de-a două oară ;
Câtă poamă ie tomnie,
Nice una nu-i dulce
Ca măicuța cea dintie !

— 7 —

Săracă străinătate,
Mult iești plină de păcate,
Și n'am maică să mă cate ;
Nici n'am maică, nici n'am tată,
Pare c'am căzut din peatră ;
Nici n'am frați, nici n'am surori,
Pare c'am căzut din nori !...

— 8 —

Dașa-i, doamne, 'ntre străini,
Ca mlădița între spini ;

Suflă vântul ș'o clătește,
De toți spinii mi-o lovește.

Col. Iarnik-Bârseanu.

— 9 —

Foicică trei bujori,
Mă suii pe munți cu flori,
Să-mi văd frați, să-mi văd surori,
Ca grădinile cu flori.
Mă suii pe munți cu peatră,
Să-mi văd mamă, să-mi văd tată,
Plin de dor și de dosadă.*)
Foae verde de susai,
Ce văzui, mă întristai :
Că frații s'au prăpădit,
Surorile s'au răznit,**)
Florile s'au ofilit,
Părinciorii mi-au murit,
Dorul mi s'a isprăvit.

— 10 —

Foicica macului,
Jelui-m'aș și n'am cui.
Să mă jălui vântului,
Vântului, Crivățului?

*) Măhnire. — **) S'au înstrăinat.

Bate vântul, arde câmpul,
Îmi lasă jalea și gândul.
Jelui-m'aș câmpului,
Câmpului și drumului.
Dar mi-i câmpul pustiit,
Tot de jalea mea pârlit.
Jelui-m'aș drumului,
Drumului pustiului;
Dar nici iel n'are putință:
Chinul meu n'are credință.
Jelui-m'aș codrului,
Codrului voinicului:
Codrul are frunză verde,
Și pe mine nu mă vede,
Nu mă vede, nu mă crede.
Foaie verde măr pitic,
Nu mai zi, flăcău, nimic;
N'ai perit, când ai fost mic,
Dar acum, când iești voinic!

Col. G. Dem. Teodorescu.

— 11 —

Frunză verde, lemn uscat,
Carte albă mi-a picat,
Carte dela 'mpărăție,
Să mă duc în cătănie:

Carte albă,
Slovă neagră,
La mijloc
Pară de foc,
Ca să plec acum de loc.
Cătănia cui ie bună?
La feciorul fără mumă.
Cătănia cui ie dată?
La feciorul fără tată.

— 12 —

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Frunză verde, lemn uscat,
Rău, maică, m'ai blăstămat,
Să iau pușca în spinare,
Să umblu peste hotare.
Rău mă doare peste spate
De curele 'ncrucișate.
Rău mă doare peste piept
De pușcă și baionet.
Spune, maic', adevărat,
Cu ce apă m'ai scăldat?
Cu apă de Vineri sara
Să 'ncunjur lumea și țara,

Cu obrazul cătră soare,
Să n'am zi de serbătoare,
Cu obrazul cătră lună,
Ca să n'am nici o zi bună.

Col. E. Hodoș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

3. HORE

— Cântece de veselie —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— 1 —

Nu-i frumos cine se ține,
Ci-i frumos cui i stă bine ;
Nu-i frumos cin' se gătește,
Ci ie cu se potrivește.

— 2 —

La mândruța jucăușă
Ie gunoiul după ușă ;
La mândruța 'n joc bărbată
Curtea nu ie măturată ;
La mândruța 'n joc voinică,
Spală oala tu, pisică !

— 3 —

De-oi trăi cât frunza 'n vie,
Nu iau fată cu moșie ;
Mai bine iau o săracă
Ce cu mâna iei se 'mbracă,
Ce voi zice io, să facă,
Când oi zice taci, să tacă !

— 4 —

Vai, mândruță, albă iești,
Albă iești, frumoasă iești :
Dar iești albă de albele,
Roșie de rumenele !

BCU Cluj / Central University Library Cluj

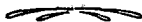
— 5 —

Vai, mândră, frumoasă iești
Vara, când te rumenești ;
Dar când iești nerumenită,
Iești ca via neplivită !

— 6 —

Mândra când ie rumenită,
Cu cinci sute nu-i plătită ;
Dar când se desrumenește,
Nici doi bani nu mai plătește.

Col. Iarnik-Bârseanu.

4. DESCÂNTEC

— De albeață —

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Descântătoarea întrebuințează o pană de păun, cu care șterge ochiul bolnav. Descântecul se zice în trei Luni după olaltă, în toată Lunea de trei ori.

Sinicatu-s'au,
Mânecatu-s'au
Nouă fete curate,
Luminate,
Din nouă sate,
Curate,
Luminate,
Cu mânecele suflicate,
Cu rochiile 'nfulicate,

Cu nouă hârlețe,
Cu nouă sape,
Cu nouă lopeți,
Cu nouă coveți,
Cu nouă părăle.
Au gândit, că nu le-aude nime
Și nime nu le vede,
Dar le-a auzit
Și mi le-a văzut
Maica Domnului
Din poarta cerului.
Și cum le-a văzut,
Cum le-a auzit,
Pe scară de argint
S'a scoborât
Și pe scaun de aur a șezut,
Și mândru le-a 'ntrebat
Și așa li-a cuvântat :
— „Unde vă duceți,
Încotro mergeți,
Voi nouă fete curate,
Luminate,
Din nouă sate,
Curate,
Luminate,

Cu mânecele suflicate,
Cu rochiile 'nfulicate,
Cu nouă hârlețe,
Cu nouă sape,
Cu nouă lopeți,
Cu nouă coveți,
Cu nouă părale.“

— „Că noi ne ducem,
Și noi că mergem
La fântâna lui Iordan,
Cu hârlețele s'o săpăm,
Cu sapele s'o rădem,
Cu lopeți s'o rânim,
Cu părale s'o tăiem,
În coveți s'o punem,
Cu mânece s'o ștergem,
S'o curățim,
S'o sfințim.“

— „Voi nouă fete curate,
Luminate,
Cu mânicele suflicate,
Cu rochiile 'nfulicate,
Nu vă duceți,
Să nu mergeți
La fântâna lui Iordan ;

Că fântâna lui Iordan
Ie de Dumnezeu lăsată,
Curătită și curată,
De iel binecuvântată.
Dar voi să mergeți,
Și să vă duceți
Cu cuvântul meu,
Cu leac dela Dumnezeu,
L'a lui N. albeață
Și l'a lui ceață,
Cu hârlețele să o săpați,
Cu lopețile o râniți,
Cu părălele o tăceți,
În coveți să mi-o puneți,
Cu mânecele o ștergeți,
Cu lopețile-o aruncați,
Peste Marea-Neagră o dați,
Acolo să peară,
Acolo să respeară,
Acolo să se potopească
Ca roua de soare,
Ca spuma de mare.
N. să sară
Să resară
Și să nu-i rămâe albeață,
Nici ceață

Cât un fir de mac
În patru despiciat,
În vânt aruncat.
Ochiul lui N. să rămâe
Curat,
Luminat,
Cum ie de Dumnezeu dat
Și de maică-s'a aflat
Din senin,
Amin !

(*Bujor, dela S. Vița*).

Col. E. Hodoș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

5. ZORILE

— Bocet, la morți —

— „Zori, dragi-mi surori,
Ce mi-ați zăbovit,
De nu ați zorit
Într' astă dimineață,
Ca ieri dimineață?“
Zorile se iveau
Și așa ziceau :
— „Noi ne-am zăbovit,
De nu am zorit,
Pân' s'a despărțit
Suflet dela trup,
Maică dela fii
Și dela copii.“

— „Zori, dragi-mi surori,
Ce mi-ați zăbovit,
De nu ați zorit
Înr'astă dimineață,
Ca ieri dimineață?”

— „Noi ne-am zăbovit,
De nu am zorit,
Pân' s'a despărțit
Soț de cătră soț,
Și de cătră toți,
Și dela vecini,
Și dela străini“.

— „Zori, dragi-mi surori,
Ce mi-ați zăbovit,
De nu ați zorit,
Înr'astă dimineață,
Ca ieri dimineață?”

— „Noi ne-am zăbovit,
De nu am zorit,
Până a plecat
Sufletul curat
Pe scară
De ceară

Sus la 'mpărăție,
La mese întinse,
La făclii aprinse,
La păhare pline,
La loc de odină.“

Col. E. Hodoș.

6. ORAȚIE

— La pețiri —
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Însurătoarele pentru Români — zice poetul Alecsandri — sânt un prilej de mari veselii, căci nunțile țin mai multe zile și bancheturile nu conținesc. Obiceiurile sânt păzite cu rigurositate dela moși strămoși în asemenea ceremonii de familie și sânt foarte interesante de observat.

Eată, de pildă, datina pețirii cum se practică în munții Vrancei.

Vornicelul fiind o năframă cusută în mână, merge întovărășit de alți doi oameni la părinții fetei și zice :

„Bună vreme la cinstita adunare,
Și la cinstiți socri mari!
Cum trăiți? Cum vă aflați?“

Socrii răspund :

„Mila Domnului, ne aflăm bine ;
Dar și dumneavoastră samă vă dați,
Pe la noi ce căutați?“

Vornicul se închină și zice :

„Noi cum îblăm și ce căutăm,
Samă bine ne dăm,
Frica nimerui nu purtăm.
De unde venim, știm,
Și unde mergem, cunoaștem,
Că noi sântem soli împărătești,
Oameni buni, dumnezești,
Și avem poruncă împărătească,
Nime să nu ne oprească.
Deci dumneavoastră sânteți rugați,
Bine să ne ascultați,
Când vom cuvânta
Și samă ne-om da :

Al nostru tiner împărat
Decuseară ne-a chemat
Și această poruncă ni-a dat :
Să strângeți cete de voinici,
Cu topoare mari și mici,
Ca să fac o vânătoare

De pasări gălbioare,
De blânde căprioare.

Noi cu toții ne-am supus,
La vânătoare ne-am dus.
Ear împăratul în deseară
Zări o urmă ușoară
De sprintenă feară,
Unii ziseră, că-i urmă de pasere de rai,
Să fie împăratului bună de trai.
Alții ziseră, că-i urmă de zină
Să fie împăratului grădină
Atunci tinerul nostru împărat
În scări de aur s'a ridicat,
Peste mândră oaste a cătat
Și a zis : Cine-a fi în stare,
Să prindă a feară,
Și pe urmă-i să se ducă,
Și răspuns apoi s'aducă ?
Atunci noi ne-am ales
Și pe loc am purces,
Din urmă în urmă
Ca păstorul după turmă.
Și viind noi trei voinici,
Și ajungând pe aici

Cu suflarea vântului,
Pe fața pământului,
Am zărit căzând pe casă
O stea mândră, luminoasă,
Ș'am mai văzut o floricea
Mai mândră decât orice stea
Împăratul nostru o vrea,
Și ne-a trimis după ea,
Ca să i-o ducem mireasă,
Să și-o facă 'mpărăteasă !"

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Col. Alecsandri.

7. PROVERBE ȘI ÎNVĂȚĂTURI

— Din înțelepciunea poporului —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cum vei sămăna, așa vei secera, și cum îți vei așterne, așa vei dormi.

Celui cu suflet mare și dela neprieteni îi ieste drag adevărul a-l primi, ear cel cu mintea slabă nici dela prieteni nu vrea să-l primească.

Butea deșartă răsună mai tare, decât cea plină.

Celce înaintea noastră grăește pe alții de rău, acela și pe noi înaintea altora ne va grăi de rău.

Cine caută prieten fără greșală, fără prieten rămâne.

Cine s'a fript cu zeama, suflă și în lapte acru.

Cuvântul la cel viclean ieste ca undița la pescărie.

Cu sila poți lua omului, dar cu sila nu-i poți da.

Col. P. Ispirescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

8. ALTE PROVERBE ȘI ÎNVĂȚĂTURI

BCU Din înțelepciunea poporului Cluj

De vrei să trăești bine și să aibi tică, să te silești a fi totdeauna la mijloc de masă și la colț de țară, pentru că ie mai bine să fii fruntea cozii decât coada frunții. Șezi strâmb și grăește drept. Nu băga mâna unde nu-ți ferbe oala, nici căuta cai morți să le iei potcoavele, căci pentru Behehe vei prăpădi și pe Mihoho.

Bate ferul până ie cald, și fă tot lucrul la vremea lui. Nu fi bun de gură. Vorba

multă-i sărăcie omului, și toată paserea pe limba iei pere.

Nu fii sgârcit, căci banii strângătorului intră în mâna cheltuitorului, și scumpul mai mult păgubește, leneșul mai mult aleargă; dar nici scump la târâte și ieftin la făină.

Nu te apuca de multe trebi deodată. Cine gonește doi iepuri, nu prinde nici unul. Nu te întovărăși cu omul beciznic. Mai bine ieste să fi cu un om vrednic la pagubă, decât cu un mișel la dobândă. Nu te vâra în judecăți. În țara orbilor, cel c'un ochi ie împărat. Cel mai tare ie și mai mare, și dreptul umblă totdeauna cu capul spart. La judecători ce intră pe-o ureche, iese pe alta, căci sătulul nu crede celui flămând, și mai bine ie o învoeală strâmbă, decât o judecată dreaptă. Să n'ai a face cu cei mari. Corb la corb nu scoate ochii. Ce iese din mătă, șoareci prinde, și lupul părul schimbă, ear năravul ba.

Nu te încrede în ciocoi*). Ciocoiul ie ca răchita; de ce-o tai, de ce resare, și din coadă de câne, sită de mătășă nu se mai

*) Omul slugarnic ajuns la boerie.

face. Nu fi dușmănos, căci cine face, face-i-se, și nu ie nici o faptă fără plată.

Ferește-te de proști și de nebuni. Nebunul n'asudă nici la deal, nici la vale, și prostului nici să-i faci, nici să-ți faci. Iel învață bărbieria la capul tău. Șede pe măgar, și caută măgarul. Nu-l primesc în sat, și iel întreabă casa vornicului*). Prostia din născare, leac nu mai are. Cine se mestecă în tărâțe, îl mănâncă porcii; și apoi spune-mi cu cine te aduni, să-ți spun ce fel de om iești.

Nu te hrăni cu nădejdea și cu făgăduințele. Înțeleptul făgăduiește, nebunul trage nădejde. Să trăești murgule, să paști earbă verde. Ce-i în mână, nu-i minciună, și ie mai bine acum un ou, decât la anul un bou.

Chelbosului**) tichie***) de mărgăritar nu-i trebuie, pentru aceea nu te apuca de lucruri mari. Cu rudele bea și benchetuește, dar neguțătorii nu face, căci deși sângele apă nu se face și cămeșa ie mai aproape de cât

*) Primar în sat.

***) Plin de chelbe. *Chelbe* sânt niște bube, care pricinuesc căderea părului.

****) Căciuliță de noapte.

anteriorul (haina), dar nepotul ie salba dracului. Frate de frate, brânza ie pe bani. Nu fii răpitor. Mai bine nici oaea cu doi miei, nici lupul flămând. Să nu vie vremea să dai cinstea pe rușine. Lasă pe oameni în ideile lor. Vântul bate; câinii latră. Altuia i-i drag popa, și altuia preuteasa. Tot țiganul își laudă ciocanul. Zic zece, tu tae una. Vrabia mălai visează, și calicul comândare.

Nu da împrumut, ca să nu-ți faci dușmani. Dă-ți, popo, pintenii, și bate eapa cu călcâele; ș'apoi prinde orbul, scoate-i ochii. Primește ori ce-ți vor da. Calul de dar nu se caută în gură; și cine n'are ochi negri, sărută și albastri. Mâța cu clopot, nu prinde șoareci. Nevoea învață pe cărăuș, și cine are barbă are și peptene.

Nu te amesteca în intrigi. Nici pe dracul să vezi, nici cruce să-ți faci. Ia-ți catrafusele, și fugi ca dracul de tămâe.

Nu te încrede în caracterul omului în slujbă. Iel ieste brânză bună în burduf de câne. Banul rău nu se perde, și are ac pentru cojocul tău, nici socotí că s'a îndrepta; calul bătrân nu mai învață a juca. Când nu ie în

slujbă, ie omul cel mai de treabă, dar poștește robul lui Dumnezeu, că n'are ce mânca.

Nu fii falnic, nici face din țințar armăsar. În urma războiului mulți voinici s'arată. Vulpea dacă n'ajunge, zice că-s acri strugurii. Să nu fii din cei care zic: Lasă-mă, să te las, și ia-l de pe mine că-l omor. Nu te certa cu cei ce știu mai multe decât tine, nici te mândri, căci mândrului i stă Dumnezeu împotrivă.

Nu te necăji pe soartă. Norocul cine-l știe? Fă-mă proroc, să te fac bogat. Bețivului și dracul îi iese cu oca înainte; însă vremea le îndreaptă toate. Vremea vinde lemnele și nevoea le cumpără. Tu ferbe mazerea și taci. Joacă ursul la cumătrul, poate a juca și la tine.*)

Nu te mânia pe lume. Se mânie văcarul pe sat; satul nu știe nimic. Nu fii obraznic, că-i da peste un omușor, care ți-a face coastele pântece. De vei păgubi la vreo neguțătorie, să-ți fie de învățatură, ca altădată să nu te mai apuci de ea. În sfârșit mângăe-te la necazuri, gândind că sacul ș'a găsit petecul, și roagă-te zi și noapte să-ți dea Dumnezeu mintea Românului cea de pe urmă.

C. Negruzzi.

*) Se crede, că jocul ursului aduce noroc la casă.

9. GHICITORI SAU CIMILITURI

— La Șezători —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1. Nici în casă, nici afară,
Nici în cer, nici pe pământ. *cui*
—
2. Ce ie mic și fără minte,
Și ne 'nvață la cuvinte? *(psec)*
—
3. La marginea satului
Căciula fârtatului.
—
4. Cine iese noaptea în sat,
Și nu-l latră câinii?
—

5. Ce nu poți să pui în cui?
—
6. Cât am trăit,
Pe foc m'ai fript;
Ear dupăce-am murit
Pe drum m'ai azvârlit.
—
7. Ieu n'am gură, dar spun fiecărui
Cusurul ce are, fără să se supere.
—
8. Apa mă naște,
Soarele mă crește,
Și, când nu văd pe mama, mor.
BCU Cluj / Central University Library Cluj
9. Ce ie dulce,
Și mai dulce,
Și pe taler nu se taie,
Dar din iel gustă
Și bogatul, și săracul?
—
10. Ieste un lucru, pe care unii-l
au întreg; alții pe jumătate,
ear alții de loc.*)

Col. lui P. Ispirescu.

*) 1. Fereastra. 2. Ceasornicul. 3. Luna. 4. Fumul.
5. Groapa. 6. Oala. 7. Oglinda. 8. Peștele. 9. Somnul.
10. Părinții.

10. DUȘMANII ȚIGANULUI

— Anecdotă pop. —

Într'o sară 'ntunecoasă
Care vără frică'n oase,
Mergând un țigan acasă
A zărit o tufă deasă
De vânt clătinându-se,
La pământ plecându-se,
 Și cum mi-o zări,
 Iel încremeni
Socotind că-i cineva
Și de iel s'apuca,
D'aia se îmbărbăta
 Și așa cuvânta:
— Lungă-i valea și lupoasă,
Da și țigănimea-i groasă!
 Țineți-ve foi?
Ia, aici sântem și noi!

Da tu clește ?
 Ieu sânt ăl mai cu nădejde !
 Da tu ciocan ?
 Ieu sânt ăl mai năzdrăvan !
 Da tu ilău ?
 Ieu sânt ăl mai paraleu !
 Da tu, baros ?
 Ieu sânt ăl mai voinicos ?
 Da tu, pilă ?
 Ieu sânt a mai fără milă !

Tot așa vorbind
 Fugea vrând-nevrând,
 Pân' ce s'a trezit
 Lângă bordei c'a sosit.
 La bordei sosit
 Toate-a povestit,
 Câte le-a pățit.
 Țigani mi-l ascuita
 Și așa-i zicea :
 — Cumnate
 Nălțate !
 Poate-o tufă s'a făcut
 Și tu te-ai temut ?
 — Nu știu tuf'a fost ori ba,
 Frunza știu că șuera !

Col. S. Fl. Marian.

11. JURĂMÂNTUL ȚIGANULUI

— Glumă din pop. —

Jur pe gândul muștii
Și pe laba găștii,
Pe crucea căruții
Și pe gândul mâții.
Dacă nu mă crezi
Eadul să nu-l văz,
Să n'ajung luna
Cu mâna,
Nici soarele
Cu picioarele,
Și găinușa
Cu urechiușa !

Col. S. Fl. Marian.

12. CÂNTEC DE STEA

— La Crăciun —

Steaua spre răsărit strălucește
Steaua 'mpăratului se ivește ;
Steaua cu raze mari luminează,
Sfânta naștere adeverează :
Că s'a născut astăzi cel prea veșnic,
Mesia Cristos cel prea puternic
Din fecioara Maria curată,
Astăzi ieste lumea desfătăta.
Magii steaua pe cer cum zăriră,
Câteși trei spre ea călătoriră ;
Dela stea, precum se învățară,
Lui Cristos cu daruri se 'nchinară :
I-au dus aur, smirnă și tămâie,
Și li-au fost lor ca să se mângâie,
A căroră mare bucurie
Și aici la dumneavoastră fie !

Anton Pann.

13. FLORILE DALBE

— Colindă —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sculați, sculați, boieri mari,
Florile dalbe,*)
Sculați voi, Români plugari,
Florile dalbe,
Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători,**)
Și v'aduc un Dumnezeu
Să vă mântue de rău,
Un Dumnezeu nou-născut
Cu flori de crin învăscut,

*) Se repetă după fiecare vers.

***) Când cântă cocoșii în miez de noapte.

Dumnezeu adevărat,
Soare 'n raze luminat.
Sculați, sculați, boieri mari,
Sculați, voi Români plugari,
Că pe cer s'a arătat
Un luceafăr de 'mpărat,
Stea comată strălucită
Pentru fericiri menită.
Eată lumea că 'nflorește,
Pământul că 'ntinerește,
Cântă 'n luncă turturele,
La fereastră rândunele,
Șunciporumb frumos, ibleit, Cluj
De spre apus a venit.
Floare dalbă a adus
Și la căpătâi s'a pus.
Iel vă zice să trăiți
Întru mulți ani fericiți,
Și ca pomii să 'nfloriți,
Și ca iei să 'mbătrâniți.

Col. Alecsandri.

14. IROZII SAU VICLEIMUL

— La Crăciun —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Persoanele:

Irod împărat în mantie roșie, încins cu sabie ; poartă în cap coroană cu colțuri ; vorbește răstit.

Ofițerul, ostaș de încredere al lui Irod ; poartă costumul soldaților romani din epoca împăratului August.

Trei crai sau *Magi*, cu mantii lungi orientale cu sabii, purtând pe cap coroane poleite în patru sau în cinci colțuri. — *Trupă* de cântăreți. —

Irod, cei trei crai, ofițerul.

Irod (de pe scaun).

Ofițer !

Ofițerul.

Poruncă, prea'nălțate împărate !

Irod.

Ce veste de rău ori de bine
pot să aflu acum dela tine ?

Ofițerul.

Prin ostași străjuitori
s'au prins trei oameni străini.

Irod.

Ce spui că sânt ? De unde vin
și und' se călătoresc ?

Ofițerul.

Călări pe cai,
sânt filosofi și crai
din părțile răsăritului
și merg în țara Nazaretului,
să se închine lui Cristos,
ce se numește Mesia.

Irod.

Să mi-i aduci pe câteși trei,
ca să vorbesc cu iei.

(Ofițerul iese și aduce pe cei 3 Magi)

Craii (cântând în cor).

O, Iroade împărate,
Te-a umplut de răutate
Zădărnicia lumească
Și zavistia domnească.

Gașpar (cătră Irod).

Cinstea ne ieste prea mare
să ne'nfățișăm împărăției tale.

Irod.

O, voi năluci pământești
cu chipurile crăiești, Library Cluj
pe la noi ce căutați?
Și ați putut să călcați
cu a voastră îndrăznire
puternica'mi stăpânire?

Gașpar.

Ție, doamne, prea vestite,
multe zile fericite.
Privind a noastre vestminte
ți-ai putea aduce-aminte,
c'avem oaste 'mpărătească
cu a ta să se 'ntâlnească;
dar, în loc de oaste mare,

am plecat ca fiecare
dup'o sfântă arătare.

Irod.

Prin Ierusalim umblați :
ce, pe cine căutați ?

Gaşpar.

Sântem trei Magi călători,
crai ca frații iubitori :
văi, coline neumblate
și păduri nedesfundate,
pretutindenea călcăm
și de 'mpărat întrebăm.

Din Persida am plecat,
c'o stea ni s'a arătat
pe cerul înseninat.

Aicea, cum am ajuns,
steaua'n nori ni s'a ascuns
și ne-a fost a ne plimba
și prin oraș a 'ntreba
„unde s'a născut, zicând,
„un crai mare de curând“;
dar niște ostași d'ai tăi,
foarte răpitori și răi,
cu putere ne-au supus
și înainte-ți ne-au adus.

Irod.

V'aș mulțămi ca la frați,
dac'ați vrea să-mi arătați
care de unde veniți,
pe nume cum vă numiți
și'n-cătro călătoriți.
Ce crai iești tu? (lui Melchior).

Melchior.

Ieu sânt craiul Melchior
l'al răsăritului cer:
pe stea, ce s'a arătat
în naltul înseninat,
și din prorocii aflând
că se va naște curând
mare 'mpărat pe pământ,
am plecat ca să-l găsec,
să mă'nchin și să-i slujesc.

Irod.

Dar tu.. ce crai mare iești?

Valtazar.

Ieu sânt craiul Valtazar:
dela Persid'-am pornit
pe steaua ce s'a ivit,
și 'n proorocii citind

că s'o naște pe pământ
cel mai mare împărat,
Mesia mult așteptat,
am plecat ca să-l gădesc,
să-i duc daruri, să-i slujesc
și să mă închin și ieu
ca unuia Dumnezeu.

Irod.

Dar tu, care te uiți rău
privind la scaunul meu...
ți-ieste rândul să vorbești:
spune, ce crai mare iești?

Gașpar.

O, Iroade împărate,
au vrei tu acestea toate
să le-afli și dela mine?

Irod.

Negreșit și dela tine!

Gașpar.

De mă vei lua cu asprime,
nimic nu afli dela mine;
blând dacă te vei purta,
atunci vei putea afla.

Irod.

Fie-atunci pe voea ta.

Gaşpar.

Sânt patruzeci de ani mai bine,
de când mă numesc ca tine,
crai și filosof. Să știi,
feciori de domni să ne ții,
de domni și de împărați
cu coroană 'ncununăți.

Irod.

De domni și de împărați?
Dar atunci.. ce căutați
tot umblând prin țări străine
făr de oaste pân' la mine?

Gaşpar.

Ieremía ne-a trimes :
din scripturi am înțeles,
c'o să nască pe pământ
împăratul nou și sfânt ;
de-o stea ne călăuzim
pe Cristos să dovedim,
lumii să-l propoveduim.

Irod.

Scripturi și proorocii . .
dar tu de unde le știi?

Gașpar.

Din știința lui Valham,
strămoșul lui Avraham!

Irod.

Și ce spune că va fi?

Gașpar.

Ce va fi, se va 'mplini!
Din Iacov se va ivi
și ca stea va străluci
unul din Israilteni
să sdrobească pe Viteni.

Irod.

Dar cine va cuteza
„unul din Israilteni“
capu a le sfărîma
puternicilor Viteni?

Gașpar.

Dânsul, domnul domnilor,
dânsul, craiul crailor,
împăratu 'mpăraților,

va veni și va putea
capul lor a-l sfărîma.
Nu cum-va iești și tu oare
din Viteni vr'un boier mare ?

Irod.

Da, așa precum grăiești,
dar tu .. ce crai mare iești ?

Gașpar.

Ieu țiu frânele crăiei
în părțile Arăpiei,
craiul Gașpar mă numesc
și ca unui crai vorbesc.
Dar tu .. nu te 'nvrednicești
să spui ce crai mare iești ?

(pune mâna la sabie).

Irod (scoțând sabia).

Răi barbari din răsărit,
de aceea mi-ați venit
ca, prin astfel de cuvinte
să ispitiți p'un părinte ?
Nu vedeți, nerușinați,
cât o să vă defăimați ? ..
Al meu nume când l'aude

paserea în nori s'ascunde !
Ieu sânt Irod împărat :
pe cal am încălicat,
paloș în mân'am luat,
în Vicleim am intrat
și, din picior când am dat,
pământul s'a tremurat . . .
În Vicleim am intrat,
pai-spre-zece mii am tăiat :
pân' la pai-spre-zece mii,
tot prunci, mărunței copii,
de doi ani și mai în jos
împreună cu Cristos . . .
Deci, la ce-l tot căutați
să-i slujiți, să vă 'nchinați ?
Eată noul împărat :
paloșu-mi cel încruntat !

Melchior.

Astronoame Valtazare,
varsă din cer foc și zare
cu catran și cu pucioasă,
pe acest tiran să-l ardă,
ca'n Cristos și iel să creadă,
să-l vedem că se botează.

Valtazar.

Vrăjitorii toți se'nchină
la o stea ce dă lumină,
numai tu nu, idolatre,
ticălosule 'mpărate.
Nu te temi că te vor bate
ale tale lungi păcate
și făr'-de-legile-ți toate?
Poruncind planitelor,
mai ales comitelor,
domnia ți-or pârjoli,
palaturi ți-or pustii,
praf și pulbere c'or fi..

Irod.

Răi și barbari făr' de minte,
mă ispitiți prin cuvinte,
când v'aș putea fi părinte?
Voi așa mă defăimați..
de loc nu vă rușinați?
De pedeapsă nu visați
că ieu pot să dau porunci,
ca să fiți supuși la munci?

Gașpar.

O, Iroade prea vestite,
nu ne pune la ispite,

nu ne vorbí de porunci
c'o să ne supui la munci.
Când o fi pe vitejie,
și noi avem o urgie.

Irod.

Ofițer!

Ofițerul.

Poruncă, prea'nalte împărate!

Irod.

la pe-acești trei Magi
și-n temnița să-i bagi,
și la muncă să-i ții
pân'or perí de vii!

Gașpar (îngenunchind).

O tu, cerescule părinte,
care în cer ai locuințe
ascult'ale noastre cuvinte.
Cum de ai așa răbdare
pentr'un cutezător mare,
om fără de socotință
și umplut de necredință?
Trimete peste iel tunet,
peste 'mpărăția lui trăznet

catran, smoală și pucioasă,
 palatul ca să i-l ardă,
 în Cristos și iel să creadă;
 dă peste iel ciumă și râie,
 opt ani să se cate cu leșie
 și să nu se mai lecuească
 fără legea creștinească.

Irod (afectat).

Fraților, să dați iertare,
 că am fost în turburare,
 căci, în cugete curate,
 acumă vă dau dreptate.

Gașpar.

Atuncea, o împărate,
 la toți să fie iertate!

Irod.

Pornind, mergeți de-l aflați
 și viind, mă 'nștiințați,
 să merg să mă'nchin și ieu
 ca unuia Dumnezeu!

Gașpar (întru sine)

Tu umbli cu lingușeli
 trei fețe de crai să 'nșeli.

Craii (pornesc cântând).

O, tiranul, crud Irod,
 întră 'n blăstem de norod,
 nefind iel bucuros
 de nașterea lui Cristos.

Trușă (cântă în cor).

Craii dacă au plecat,
 steaua li s'a arătat,
 și a mers pân'a stăzut,
 und'iera pruncul născut.
 Și cu toți s'au bucurat,
 pe Cristos dacă au aflat.
 Cu daruri s'au închinat,
 ca la un mare 'mpărat.

Craii (Cântând din depărtare)

O, doamne, 'mpărate sfinte,
 primește a noastră cinste ;
 te rugăm ca să primești
 dela noi daruri cerești :
 aur, smirnă și tămâie,
 de pomenire să fie
 la tot neamul creștinesc
 și 'n poporul românesc !

Trupa (continuând).

Și n'apoi dac'au purces,
pe altă cale au mers,
precum li-a fost lor și zis
îngerul noaptea în vis.

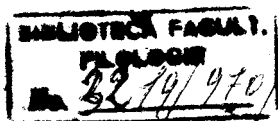
Col. G. Dem. Teodorescu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINS

	Pag.
1. Mirza, baladă (col. E. Hodoș)	3
2. Doine (col. Alecsandri, Iarnik-Bârseanu, G. Dem. Teodorescu, E. Hodoș)	11
3. Hore (col. Iarnik-Bârseanu)	20
4. Descântec (col. E. Hodoș)	22
5. Zorile, bocet (col. E. Hodoș)	27
6. Orație, la pețiri (col. Alecsandri)	30
7. Proverbe și învățături (col. P. Ispirescu)	34
8. Alte proverbe și învățături (C. Negruzzi)	36
9. Ghicitori sau Cimilituri (col. P. Ispirescu)	41
10. Dușmanii Țiganului (col. S. Fl. Marian)	43
11. Jurământul Țiganului (col. S. Fl. Marian)	45
12. Cântec de stea (A. Pann)	46
13. Florile dalbe, colindă (col. Alecsandri)	47
14. Irozii sau Vicleimul (col. G. Dem. Teodorescu)	49

22